

nevét. A szerzetesi fogadalomtól való önkéntes elállás is a világi névhez való visszatéréssel járt együtt. A szerzetes világi néven való nevezése bizonyos értelemben a kitagadással azonosítható, ezért lealacsonyító: a szerzetesi státusz el nem ismerését jelenti. Az évkönyvekben szerepelnek olyan elbeszélések, melyekben bizonyos személyek világi nevét, sőt becenevét használják a szerzetesi megnevezés mellett, komikus hatást keltve. Vannak viszont egyéb esetek, amikor a világi név használata teljesen semleges is lehet, például levelekben. A szerzetesi és a világi név szabadon variálható, a kontextustól és a stílustól függően. Olyan eset is ismert, amikor a szerzetes saját magát nevezi hol világi, hol pedig szerzetesi néven.

6. Összegzés. Mint láhattuk, a kötet a szerzetesi névadás hagyományainak sokrétű, kiterjedt vizsgálatát, illetve annak szerteágazó eredményeit tárja az olvasó elé. A szerzők nemcsak korszakok, hanem névadási és névhasználati szituációk szerint is áttekinthetik a hagyományokat, elemzéseiket pedig minden esetben világos magyarázatokkal és gazdag példaanyaggal: évkönyvekből és levelekből vett történetekkel illusztrálják.

ENGELNÉ NAGY ÉVA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2918-5358>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

J. KOVÁCS MAGDA, Magyar–román, román–magyar összehasonlító keresztnévszótár. Dicționar comparativ maghiar–român, român–maghiar al numelor de botez

AESZ-füzetek 16., Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége, Sepsiszentgyörgy, 2018. 179 lap

1. Az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetségének kiadványsorozatában megjelent összehasonlító keresztnévszótár hiánypótló munka. Célját, illetve jellegét tekintve HAJDÚ MIHÁLY Magyar–angol, angol–magyar keresztnévszótárával, illetve a BAUKO JÁNOS által felvázolt, előkészületben lévő Magyar–szlovák keresztnévszótár koncepciójával rokoníthatjuk. Jelen kötet elsődleges célja a magyar, illetve a román névtanban járatlan, az adott nyelvet nem vagy csak alig ismerő szakember vagy laikus olvasó tájékoztatása, a magyar és a román keresztnevek összevetése. A keresztnévszótár bemutatja az adott név helyes magyar névalakját, annak világnyelvi vagy más idegen nyelvi megfelelőjét, a név etimológiáját, s végül köznyelvi kiejtését. A kétnyelvűség szellemében a szótár minden része – valóban megkönnyítve az olvasó dolgát – magyar és román nyelven egyaránt olvasható.

2. A kötet felépítése könnyen áttekinthető. A szótári részt, mely magyar–román, illetve román–magyar részből áll, a magyar (7–10) és a román (11–14) nyelvű előszó előzi meg. Az előszóban olvashatunk a szótár céljáról, valamint a szótárkészítés során felhasznált román és magyar nyelvű névszótárakról. A szerző mind magyar, mind román vonatkozásban a normatívnak, szakmailag megbízhatónak tartott névkönyveket, szótárakat

veszi alapul. Ugyanakkor a frissebb, az utóbbi évtizedekben megjelent munkákat, valamint a Magyarországon anyakönyvi bejegyzésre alkalmasnak minősített férfi- és női keresztnemeknek a Nyelvtudományi Intézet honlapján elérhető, folyamatosan bővülő listáját, illetve a szintén itt elérhető Utónévkeresőt nem használja fel munkájában, s a LADÓ-féle utónévkönyvekből is a legrégebbi, 1971-es kiadást használja.

A szerző kiemelni, hogy a névcikkek megírásakor célja volt a magyar neveket román megfelelőikkel egyeztetni, ugyanakkor a hivatalosan is elfogadott vagy a köztudatban tévesen élő azonosításokat is igyekszik kiigazítani, például az *Adalbert* és a *Béla* név vonatkozásában. Ugyanakkor hangsúlyozza – az összehasonlító szótár jellegéből adódóan érthető módon –, hogy a magyar–román, román–magyar keresztnévészótárban szereplő névegyeztetések közreadásának nem célja a nevek lefordításának megkönnyítése, épp ellenkezőleg: mindkét névrendszer neveit egyedinek, lefordíthatatlannak tekinti.

A magyar–román, román–magyar összehasonlító keresztnévészótár mintája – érthető módon – HAJDÚ MIHÁLY 1983-as Magyar–angol, angol–magyar keresztnévészótára: mind a szótár felépítése, mind a névcikkek szerkezete ezt követi.

A szótár előszava lényegében tartalmazza a névkönyvek bevezető fejezetétől elvárható információkat, ugyanakkor célszerű lehetett volna újabb bevezető fejezetekben a névadással, anyakönyvezéssel kapcsolatos alapvető tudnivalókat is közreadni. Az anyanyelvi személynévtervezés, az anyakönyvezés sajátosságai (mind magyar, mind román vonatkozásban), a kisebbségekre vonatkozó román névtörvények mind olyan kérdések, melyek tárgyalásának megfelelő kerete lett volna az összehasonlító keresztnévészótár.

3. A kötet első szótári része (15–120), a Magyar–román összehasonlító keresztnévészótár című fejezet a rövidítések és jelek listászerű felsorolása után (17–18) röviden bemutatja – természetesen román anyanyelvű olvasót feltételezve – a magyar betűk hangértékét (19–21), majd a névcikkek felépítését (22).

A magyar–román szótári részben a férfi- és női nevek nem különválasztva szerepelnek, a nemhez kötődésre a román *masculin* ('férfi') és *feminin* ('női') szavak kezdőbetűje utal. A névcikk elején nagybetűkkel szedve a magyar keresztnév hivatalos alakja áll. Ha a névnek van román megfelelője, akkor a név román formái olvashatók, illetve oldal-számos utalás található a szerző által normatívnak tekintett két keresztnévészótárra, melyekben az olvasó tovább tájékozódhat. Ha a névnek nincs román megfelelője, következik a név etimológiája, majd az alapul szolgáló köznév román jelentése. Ezt követi a név angol megfelelője, ha van ilyen. A névcikket végül a név megközelítő román kiejtése zárja.

A név nyelvi eredete csak a román megfelelővel nem rendelkező neveknél szerepel; a gördített etimologizálás helyett a szótár a hagyományos megközelítést alkalmazza, a végső etimont adja meg, illetve annak jelentését az adott nyelvben. Ez az eljárás módja végső soron összhangban van a névcikkekben szereplő szótárakra jellemző etimológiai megközelítéssel. Alkalmanként azonban bizonyos pontatlanságokat találunk a szótárban a nevek etimológiája kapcsán. A *Gyöngyi* női keresztnévet például a *gyöngy* közszből *-i* kicsinyítő képzővel alkotott névnek tartja, holott az újabb szakirodalomban a *Gyöngy* keresztnévből *-i* kicsinyítő képzővel létrehozott névnek tekintik, egyben a *Gyöngyvér* becézőjének és a *Gyöngyike* rövidülésének. A *Gyöngyvér* nevet a szótár a *gyöngyvér* közsőzóra vezeti vissza, holott a név Arany János névalkotása a *Gyöngy* és a *-vér* összetételével, a *testvér* mintájára.

A szerző sajnálatos módon nem él az utalások lehetőségével; sem az etimológiailag egymással összetartozó neveket (pl. a *Ferenc* névcsaládjához tartozó *Franciska*), sem az

alakváltozatokat (pl. *Henriett* ~ *Henrietta*) nem köti össze utalásokkal. Így a *Hajna*, *Hajnal*, *Hajnalka* névbokor nevei között sem teremt kapcsolatot a szerző, mindegyiket a *hajnal* közszóra vezeti vissza. Esetenként elmarad a név etimológiájának megadása, például a *Frigyes* férfinévnél, holott a névtani szakirodalomból tudható, hogy a név 19. századi magyar névalkotással jött létre a *frigý* szóból, a német *Friedrich* magyarítására. A leírásban szerepel ugyanakkor – akárcsak a legtöbb névnél – a *Frigyes* angol megfelelője, a *Frederick*.

Ha egy névnek több alakváltozata is használatos, helyeselhető módon mindegyik külön névcikkben kap helyet, akkor is, ha a magyar alakváltozatok ugyanazon román névnek feleltethetők meg, például a magyar *Adriána*, *Adrianna*, *Adrienn* nevek a román *Adriana*-nak; utalóval azonban, mint fentebb jeleztem, nem köti össze őket.

4. A kötet második része a Román–magyar összehasonlító keresztnévszótár (121–176), melynek szerkezete hasonló az előző fejezetéhez. A fejezet a rövidítések és jelek felsorolásával kezdődik (123), majd a román betűk hangértékének bemutatását (124) követi a névcikkek felépítésének rövid ismertetése (125–126), végül maga a szótári rész (127–176). A két szótári rész felépítése nagyban hasonlít egymásra. A román–magyar névcikkekben első helyen áll a román hivatalos keresztnév, mely után az *n.* (női) vagy *f.* (férfi) rövidítés mutatja a név viselőjének nemét. Ezt követi(k) a név magyar hivatalos alakja(i), illetve utalás a név LADÓ-féle utónévkönyvben való előfordulására. Ha a névnek nincs magyar megfelelője, akkor az etimológiája olvasható, majd az alapul szolgáló közszo magyar jelentése. Zárásul a név angol megfelelője, valamint a román keresztnév megközelítő magyar kiejtése következik. Az előző fejezettől eltérően itt a leggyakoribb román neveket bemutató névcikkek végén azok beceneveit is közli a szótár. Azt azonban nem tudjuk meg, hogy mely vidék vagy régió, illetve korszak leggyakoribb neveiről van szó. Például az *Ana*, *Catalina*, *Cristina* női nevek, valamint az *Alexandru*, *Filip*, *Grigor* férfinevek kapcsán, melyek az egész román nyelvterületen gyakorinak számítanak, nem meglepő néhány becenév felsorolása. Ugyanakkor a szótárban esetenként kevésbé elterjedt nevek (pl. *Clotilda*, *Salomeea*, *Sofronia* női, illetve *Eftimiu*, *Ghervase*, *Sterian* férfinevek) mellett is feltűnik egy-egy becenév.

A nevek IPA-átírása mindkét szótári részben elmarad nyomdatechnikai okok miatt. A szótárt mind magyar, mind román nyelvű tételeket tartalmazó szakirodalmi lista zárja. Érdemes lett volna itt talán zárójelben megadni a magyar címek román, illetve a román címek magyar fordítását is az olvasók kiegészítő tájékoztatására.

5. A hiánypótló jelleggel megjelent keresztnévszótár szűkszavú, lényegre törő információkat közreadó munka. Tartalmának mélyebb feldolgozása a vonatkozó és hivatkozott szakirodalomban való további elmélyülést igényelne. Ugyanakkor a magyar–román névkészletben egyaránt tájékozódni kívánó nagyközönség számára is jól használható, hiszen minden névcikk tovább hivatkozik az adott keresztnévet tartalmazó, a szerző által normatívnak tekintett magyar és román keresztnévszótárra is, melyekben az olvasó újabb és részletesebb információkat találhat a magyar, illetve román keresztnévanyaggal kapcsolatban.

HAINDRICH HELGA ANNA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4996-317X>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar